

DE HOMUNCULUS VAN MAIMONIDES

Maimonides was een oud-student van de profeet Eliah, die hem niet alleen alle mysteries van de Torah had ontsluitend, maar hem ook de twee geheime boeken had toevertrouwd: *Het Boek der Creatie* en *Het Boek der Genezing*. Met behulp van deze twee boeken begreep Maimonides niet alleen de grootste geheimen van de natuur, maar kon hij ook alle ziektes genezen. Zijn roem verspreidde zich uit over gans Europa en zelfs in de verste uithoeken van het continent sprak men over de grote wijsheid van de befaamde Joodse dokter.

Zo gebeurde het dat de enige zoon van een rijke zakenman uit Londen lucht kreeg van Maimonides' wijsheid. De intelligente en leergierige jongeman, die onverzadigd bleef door de leraren uit zijn eigen land, vatte het plan op om Maimonides' kennis te evenaren. Hiervoor bedacht hij een list: hij deed zich voor als doofstom en bood zich met behulp van gebarentaal aan als dienaar. Maimonides, geroerd door het lot van de jongeman, trapt erin en zodoende kon de jongeman het doen en laten van de dokter bespioneren en in zijn afwezigheid de geheime boeken bestuderen. Na een paar jaar was hij Maimonides' gelijke.

Op een dag werd Maimonides door de Spaanse koning gesommeerd: diens zoon leed aan heftige epilepsie-aanvallen en men vreesde voor zijn leven. Maimonides, geflankeerd door zijn listige assistent, besloot de schedel van de jongen open te maken en voorwaar: een worm kronkelde in de hersenen van de prins. Wanneer Maimonides met een pincet de worm wou verwijderen, klonk een vreemde stem: *Stop meester! Zo zal U de jongen doden!* Maimonides liet de pincet vallen: *Wat is dit? Heb jij mij bedrogen?* Maar er was weinig tijd voor discussie, en de jongeman ging verder: *Volgens het Boek der Genezing moet een blad van de Johannesbroodboom bij de worm geplaatst worden.* En zo geschiedde: Maimonides legde een blad op de hersenen, de worm kroop in het blad, de prins was gered en Maimonides werd aangesteld als dokter aan het hof van de dankbare koning.

Na deze geslaagde operatie vergaf Maimonides zijn leerling en behandelde hem als zijn gelijke. De twee werden een onafscheidelijk duo en prikkelden elkaar tot steeds moeilijker en gewaagder onderzoek. Aldus werden zij meester in zowat alle takken van de wetenschappelijke kennis.

Op een dag zaten ze samen in het laboratorium en zei Maimonides tot de jongeman: *Laat ons iets doen wat de generaties voor ons nooit aangedurfd hebben. Laat ons de geheimen van creatie en destructie observeren en uiteindelijk het groot raadsel van de creatie ontsluitend.* De jongen antwoordde: *Mijn heer en meester, ik ben nog jong en nog niet zeker hoe ik het juiste van het foute kan onderscheiden. Ik begrijp nog niet hoe ver de menselijke geest zich mag verdiepen in de geheimen der natuur, maar zo'n stoutmoedigheid lijkt me zondig voor een mensenzoon en kan enkel de Toorn van de Schepper opwekken.* Maimonides glimlachte en maakte een breed armgebaar: *Alles, werkelijk alles behoort de menselijke geest toe, die kan observeren en ingrijpen waar en wanneer hij maar wil. De mens mag zoeken tot hij de waarheid vindt, tot hij zelfs een eigen wereld kan creëren.* Na een korte pauze antwoordde de jongeman: *Heer, uw woorden maken mij bang. Toch ben ik bereid u te volgen, waarheen dit ook mag leiden. Aan uw zijde kan ik niet struikelen.*

Maimonides draaide zich om naar de boekenkast en nam *Het Boek der Creatie*. *Heb je dit ooit gelezen?* vroeg hij. De jongeman knikte: *Vaak heb ik in verwondering, en niet zelden in doodsangst, de wonderen gelezen die het bevat.* Maimonides: *Wat denk je van de geheimen die erin staan?* De jongeman: *Ik betwijfel of ze waar zijn. Maar het lijkt alsof uw krachtige geest wil overtuigd worden.*

We zullen experimenten opzetten, zei Maimonides. Hij opende het boek en wees een specifieke passage aan. *Hier staat: 'Dood een gezonde man, snij zijn lichaam aan stukken en plaats deze onder een vacuüm glazen stolp. Besprenkel de stukken met het sap van de Boom des Levens en de balsem van onsterfelijkheid, en na negen maanden zullen de stukken van dit lichaam terug leven. Het resultaat zal onschendbaar en onsterfelijk zijn.'*

Maar meester, wie zullen we nemen voor dit gevaarlijk experiment?

Jij of ik. Het lot zal beslissen. Maar laat ons eerst zweren op de Torah dat de levende de dode stukken vlees zal laten rijpen en niet - om welke reden dan ook - de experimentele opstelling prematuur zal vernietigen.

Beide mannen zwoeren met de hand op de Torah. Het lot viel op de jongeman. Maimonides nam een bijl, hakte de jongeman aan stukken en plaatste de gemutileerde lichaamsresten onder een glazen stolp. Met zijn bebloede handen besprenkelde hij de overblijfselen zoals beschreven in het Boek en verliet het lab, dat hij zorgvuldig afsloot.

Na vier maanden, gepijnigd door angst en nieuwsgierigheid, kwam hij het lab terug binnen. Voorwaar: onder de glazen stolp waren de lichaamsresten aaneengeklit tot een structuur waarin men een beginnend organisme met ledematen kon herkennen. Tevreden over het herstel van zijn student, verliet Maimonides het lab en kwam om de maand kijken naar de evolutie. In de vijfde maand kon hij reeds de contouren van een menselijk lichaam onderscheiden. In de zesde maand werden aders en zenuwen zichtbaar en in de zevende maand was er beweging en functioneerden de organen.

Maimonides was nu overtuigd van de correctheid van Het Boek van Creatie, maar hij werd ook bang. *Welke gruwel staat de menselijke soort te wachten als ik dit wezen op de wereld loslaat? Als deze onsterfelijke man, met al zijn krachten, tussen de mensen zal lopen, zullen zij hem dan niet prijzen en verafgoden, en zullen de Wetten van Mozes dan niet ontkend en uiteindelijk vergeten worden?* Op het einde van de achtste maand kwam de getormenteerde Joodse dokter terug naar het lab en ging voor de glazen stolp staan. Een rilling ging door zijn lijf: het bijna volledig ontwikkelde aangezicht glimlachte naar hem. Niet in staat de demonische glimlach te trotseren, liep hij het lab uit. *Oh God, wat heb ik gedaan! Het is waar dat de mens niet te ver mag zoeken; wie te diep graaft komt bij de poorten van de Hel uit!*

Een paar dagen later legde Maimonides de zaak voor aan de Raad der Wijzen. Na veel discussie en reflectie waren de rabbi's het eens: om de mensheid en Gods eer te beschermen, mocht de op de Torah gezworen eed gebroken worden. Deze beslissing werd geruggesteund door een vers uit Psalm 119: *Laat de Wet links liggen; de tijd is gekomen om te handelen voor God.*

Aan het begin van de negende maand kwam Maimonides het laboratorium binnen met als doel zijn creatie te vernietigen. Hij bracht een hond en een kat mee en liet ze los in het lab. De beesten vlogen elkaar in de haren en temidden dit gevecht stootten ze de glazen stolp om, die in duizend stukken brak. Het prematuur wezen viel neer en stierf aan Maimonides' voeten. Maimonides maakte 's avonds een brandstapel waarop hij het lijk van zijn creatuur gooide, tesamen met Het Boek der Creatie.

Maimonides is nooit meer dezelfde geweest. Hij werd aangevallen door de rabbi's, die hem beschuldigden van zwarte magie. Hij vluchtte naar Egypte, maar zelfs daar werd hij achtervolgd en behandeld als een vijand, zowel door de Joden als door de ongelovigen. Zijn leven is sinds het gedurfde experiment één lange lijdensweg geweest.